

Veřejné rozpočty

Rozpočet jako nástroj veřejné politiky

- slouží k uskutečňování takové politiky, jakou chce dělat vládnoucí politická reprezentace – veřejné priority

Čím je rozpočet?

- peněžním fondem (kumulace veřejných peněz)
- finanční bilancí (příjmy vs výdaje)
- finančním plánem (predikce očekávání příjmů – zdrojů, očekávání výdajů – veřejných potřeb)
- nástrojem veřejné politiky

Centrální vs regionální rozpočty

- **Centrální (státní) rozpočet** – vytváří vláda, schvaluje poslanecká sněmovna, má charakter zákona
- K centrálním rozpočtům patří také: rozpočty státních fondů, organizačních složek státu a příspěvkových organizací – jde o jednotlivé kapitoly rozpočtu
- **Rozpočty územních samospráv** – v ČR rozpočty krajů a obcí (též mohou vytvářet fondy s vlastními rozpočty)

Státní fondy

- Jsou tzv. mimorozpočtové
- **Státní fondy – SF dopravní infrastruktury, SF životního prostředí, SF na podporu kinematografie, Státní zemědělský intervenční fond, SF kultury, SF rozvoje bydlení** → jedná se o dotační fondy, jejichž pomocí stát dotuje různé oblasti veřejného života
- Patří sem i rozpočty veřejných zdravotních pojišťoven a účelové vládní agentury (ČEB, Podpůrný lesnický a rolnický garanční fond)

Organizační složky státu

- Mají vlastní rozpočet, nejsou však samostatnými právníckými osobami, v určité oblasti veřejné správy zastupují stát.
- Soudy, Úřad vlády, Kancelář prezidenta republiky, Akademie věd ČR, Kancelář veřejného ochránce práv, hasičské záchranné sbory, Drážní inspekce či Státní zemědělská a potravinářská inspekce
- Příspěvkové organizace jsou právníckými osobami.

Státní rozpočet – příjmy a výdaje

- Příjmy – zhruba polovinu tvoří výnos z daní, třetinu odvody ze sociálního pojištění, dále různé poplatky, dotační příjmy z EU, výnosy spojené s majetkem státu
- Výdaje – zhruba třetina důchody, sociální dávky, platy státních zaměstnanců, převody do rozpočtů samospráv, investice, obsluha státního dluhu
- Až 75 procent výdajů je mandatorních, tj. povinných a kvazimandatorních (nutných).

Typy rozpočtů

- Přebytkový
- Vyrovnaný
- Schodkový (deficitní) – na něj si vláda půjčuje zpravidla vydáváním státních dluhopisů, samospráva jej řeší bankovními úvěry, řídce půjčkou od Evr. investiční banky

Tři principy veřejných rozpočtů

- nenávratnosti – co do rozpočtu prostřednictvím daní vložím, nedostávám zpět
- neekvivalence – pokud něco dostávám, není to ekvivalentní mému příspěvku
- nedobrovolnosti – každý přispívá do rozpočtu nedobrovolně

Charakteristiky státního rozpočtu

- Česko hospodaří s deficitním rozpočtem od roku 1997 – od té doby činí vládní (veřejný) dluh 1886 miliard korun, zhruba 40 procent HDP
- Maastrichtská kritéria povolují roční deficit do tří procent HDP a kumulovaný deficit nemá být vyšší než 60 procent HDP
- Vládní vs státní dluh – státní včetně mimorozpočtových fondů, samospráv a veřejných pojišťoven (88 pct tvoří státní dluh)

Porovnání s evropskými státy

- <http://1url.cz/ahVR>
- Řada států si s tříprocentní hranicí neláme hlavu
- 2016 – Španělsko -4,5 %, Francie -3,4 %, VB a Rumunsko -3 %, ČR 0,6 %
- Od začátku hospodářské krize 2008 hospodařily s deficitem téměř všechny země EU. Loni většinou deficit klesal díky rostoucí ekonomice.

Parametry rozpočtu

- Správný odhad příjmů – především daňových výnosů, neplatí, že o kolik navýším daně, o tolik přiteče do státní pokladny více
- Adekvátní stanovení výdajů – odhad potřeby po veřejných statcích a službách
- Adekvátní mandatorní výdaje – nyní téměř 80%, dané zákonem – potřeba jejich revize
- Rozpočtové střednědobé plány – potřeba s nimi pracovat, aby se nestalo, že v polovině investičního období dojdou peníze

Parametry rozpočtu - pokračování

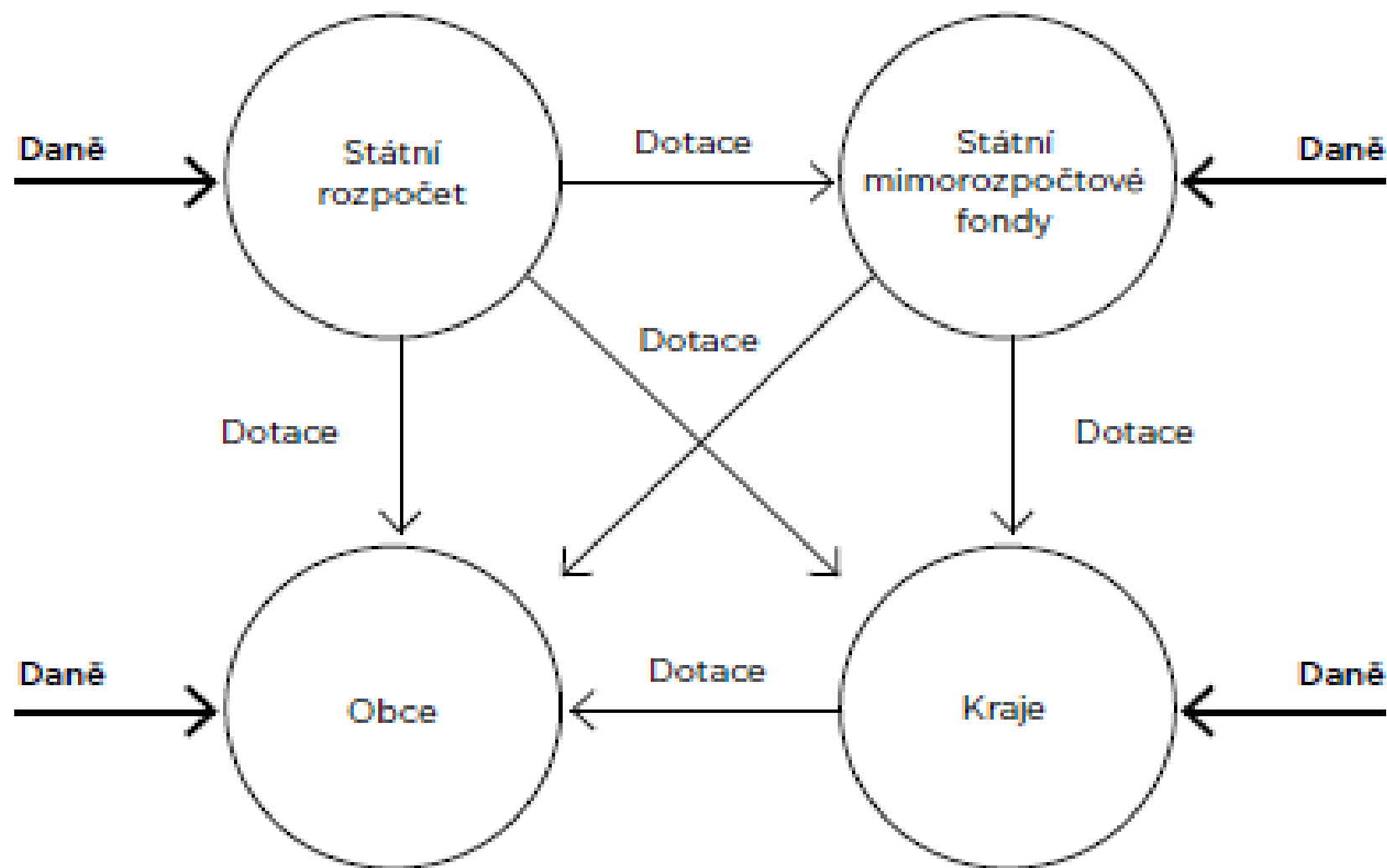
- Střednědobé plány obcím dokonce nařizuje zákon – musí být na 2-5 let, avšak neurčuje jejich podobu, pokud je nemají, dopustí se správního deliktu s pokutou až 1 mil. Kč
- Míra rizika – je potřeba počítat s kurzovými výkyvy v celostátním rozpočtu (různé strategie omezení míry rizika), u obecních například výše příspěvku z rozdělení daní (2013 změna, obce očekávaly preventivně méně)

Vyrovnanost rozpočtu

- Stát i samospráva by měly hospodařit vyrovnaně – čím více si napůjčují, tím větší procento výdajů jde pouze na splácení úroků
- Dluhová past – dostává se do ní správa či samospráva ve chvíli, kdy nemá na splácení úroků a musí si na ně znovu půjčovat – Řecko či Roynknice nad Jizerou – následuje bankrot, resp. exekuce, obstavení majetku
- Navíc čím více se dluží, tím dražší jsou půjčky

Rozpočty krajů a obcí - příjmy

- **Příjmy daňové** - přerozdělování centrálních daní – zhruba dvě třetiny, místní daně, tj. poplatky (psi, odvoz odpadu, ubytování turistů), dotace ze státního rozpočtu a státních fondů, dotace z EU, v obcích dotace z krajů
- **Příjmy nedaňové** – vlastní podnikání, výnos z dividend, úroky
- **Příjmy kapitálové** – prodej majetku

Rozpočty krajů a obcí - výdaje

- Běžné – denní provoz obce (platy úředníků a zaměstnanců, správa budov, čištění ulic...) - výdaje, z nichž nemá obec v budoucnu užitek
- Kapitálové – investice do staveb a služeb, z nich má obec v budoucnu užitek
- Výdaje na samostatnou a přenesenou působnost – některé činnosti vykonává obec za stát (územní a stavební řízení)

Bilance obecního rozpočtu

- Rozdíl mezi příjmy a výdaji – neříká však nic o špatném či dobrém hospodaření obce (kraje) a jeho majetku – je potřeba znát celkovou bilanci a obce a hodnotu a stav majetku
- Jednoroční deficit – může značit velkou investici s prospěchem do budoucna (kanalizace, dopravní stavby), jednoroční přebytek – může značit podfinancování údržby majetku a tedy prodražení budoucí údržby
- Lze sledovat na webu www.rozpocetobce.cz

Konsolidovaný vs nekonsolidovaný rozpočet

- Nekonsolidovaný – zahrnuje i účetní operace v rámci městských fondů – například z fondu kultury do fondu na opravy památek
- Konsolidovaný – očištěný od finančních operací výše zmíněných
- Vysvětluje případný rozdíl ve zprávách o rozpočtech obcí, kdy jsou k dispozici odlišná čísla, v konsolidovaném částky nižší

- Podobně jako stát mají i kraje a města **příspěvkové organizace** – mají vlastní rozpočty dotované z rozpočtů samospráv.
- Stejně tak mají **fondy** – nejčastěji to bývá fond bydlení – míří tam peníze z pronájmů a privatizace bytů – z nich pak opravy obecních bytů, ale výnos z privatizace i na jiné účely.
- Rozpočty **obchodních společností** – mohou jimi téct nekontrolovaně peníze, společnosti často spravují majetek velmi vysoké hodnoty – Brno příklady?

Hrozba dluhové pasti pro obce

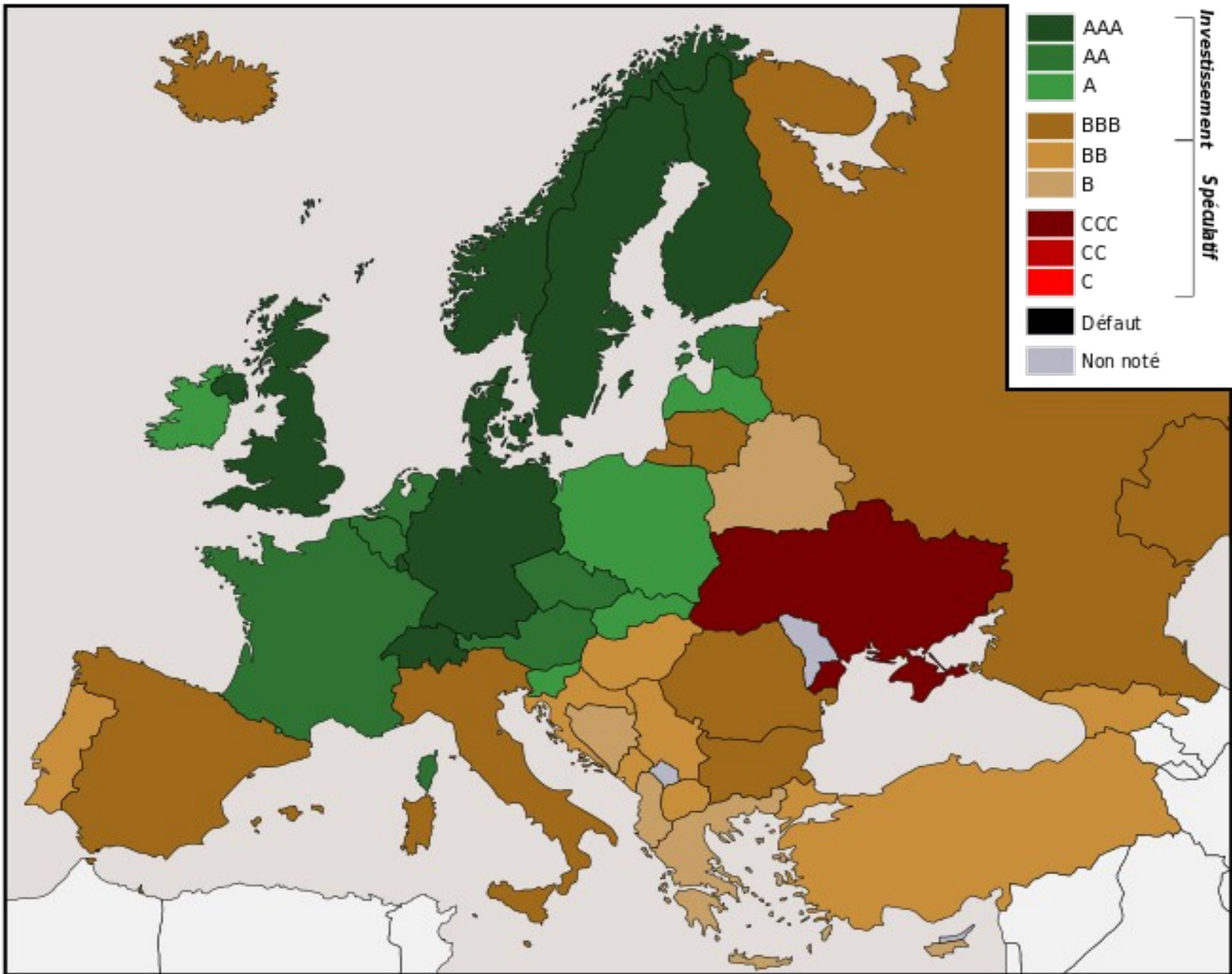
- Obec není schopná poskytovat služby, která má v samostatné působnosti.
- Hrozí nefunkčnost chodu obce – osvětlení, údržba komunikací, sečení trávy, svoz komunálního odpadu
- Nezájem kandidovat do obecního zastupitelstva
- Hrozba exekuce majetku – chystá se nový zákon.

Případ obce Prameny

- Přes 100 obyvatel, každý „dlužil“ milion.
- V 90. letech nedotáhla obří investici do minerálních vrtů.
- Nedokázala splácet úroky.
- Soud zabavil majetek, exekutoři jej prodali v dražbě včetně budovy obecního úřadu.
- Snaha Sobotkovy vlády, aby obce mohly vyhlásit osobní bankrot jako fyzické osoby – ochrana před věřiteli. (<http://1url.cz/bhVU>)

Ratingové agentury

- Agentury, které pravidelně ohodnocují schopnost států či samospráv dostát finančním závazkům.
- Přihlížejí k aktuální bilanci a perspektivě vývoje.
- Čím vyšší hodnocení a tedy vyšší důvěryhodnost, tím levněji lze sehnat peníze.
- Nejznámější je velká trojka: Moody's, Standard&Poor's a Fitch Ratings.
- Rating začal před první světovou válkou.

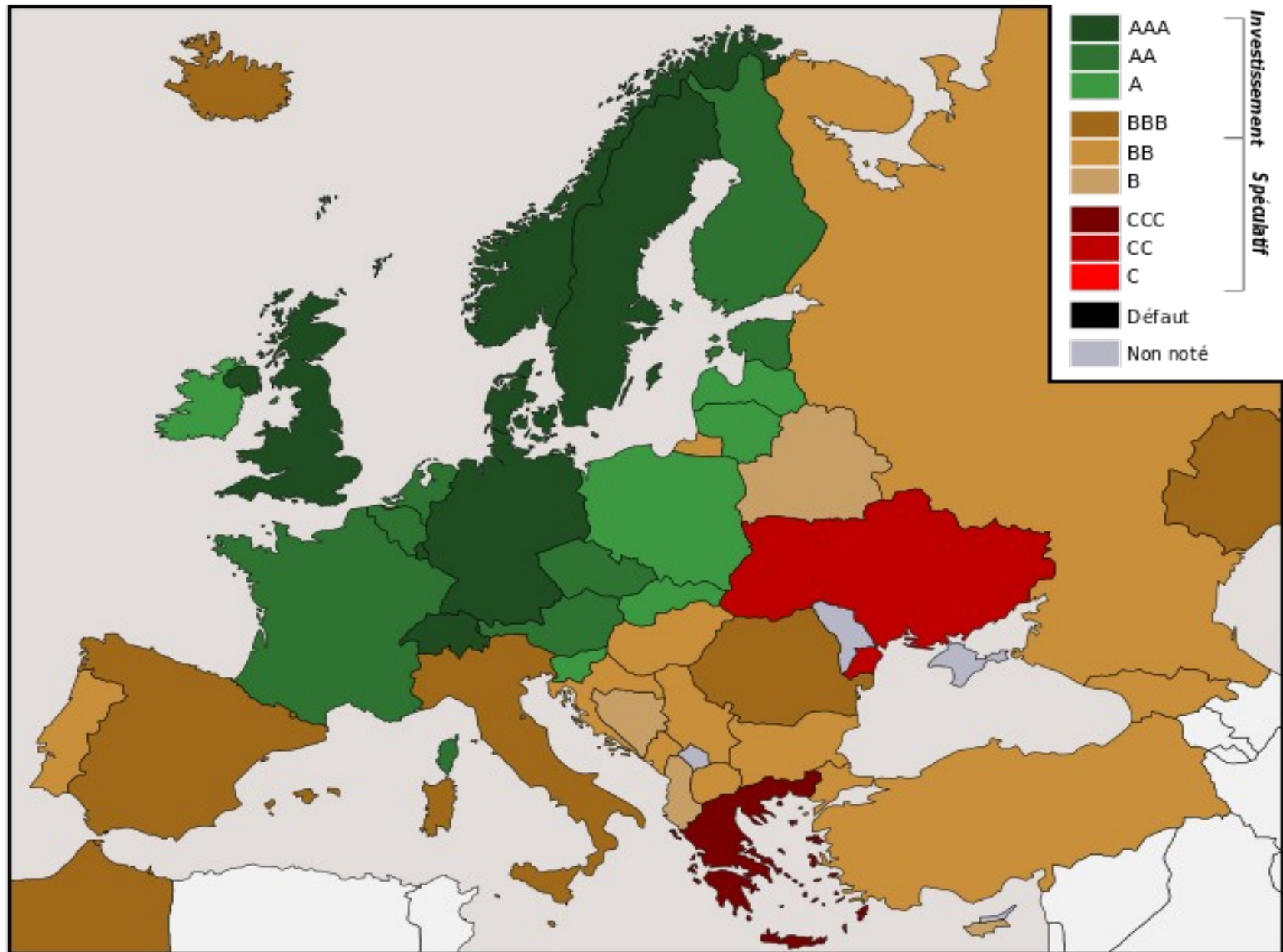

Standard & Poor's

Notation financière à long terme des États européens

06/06/2014

Source : S&P (<http://www.standardandpoors.com/home/en/eu>)

Standard & Poor's

Notation financière à long terme des États européens

14/07/2015

Source : S&P (<http://www.standardandpoors.com/home/en/eu>)